

(ਵੇਲਯੂ. XII) ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 1 6 6 5

ਰਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰੀ

ਬਨਾਮ

ਕਲੈਕਟਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਦੁਆ, ਜੇ.

ਰਾਮ, ਨਰਾਇਣ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਪਰਸ਼ਾਦ (1)। ਹੁਣ ਜੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 80 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਆਰਡਰ XXI ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 63, ਸਿਰਫ਼ ਆਰਡਰ XXI, ਨਿਯਮ 58 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨੋਟਿਸ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੰਘਖੇੜਾ ਕਲਾਂ ਕੇ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਸ (3) ਦੇ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ ਤੋਂ ਹੀਰਾਲੁਕਸਮੀ ਪੰਡਿਤ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ (2) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਜੇ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸੀ), ਸਾਬਕਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1959 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ.

ਭਾਗਵਤ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 41-ਡੀ ਆਫ 1957

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)—ਆਰਟੀਕਲ 31 ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ (1894 ਦਾ I)—ਸੈਕਸ਼ਨ 6—“ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼”— ਦਾ ਅਰਥ—ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ—ਅਦਾਲਤਾਂ, ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1943 ਪੈਟ. 354

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਪੈਟ. 404

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1939 ਨਾਗ 232

ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ- ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ- ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਐਕਵਾਇਰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ- ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ- ਕੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ- ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ (1894 ਦਾ I)—ਭਾਗ VII- ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ—ਕੀ ਜਿੱਥੇ ਐਕਵਾਇਰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ—ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਸੀ)—ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ—ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ—ਕੀ ਵੈਧ ਹੈ—ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) -ਆਰਟੀਕਲ 226—ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ— ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ—ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ—ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼—ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮੇਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਉਸ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅੰਤਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੁਕੜਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਰਮਪੂਰਨ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਉਮਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਆਦਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਟੁਕੜਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ ਐਕੁਆਇਰ ਦੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਗੀਆਂ ਕਿ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਐਕੁਆਇਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਿੱਥੇ

ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰੀ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਝੁੱਗੀ-ਝੱਪੜੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਭਾਗ VII ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨੀ. ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

18 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 264-ਡੀ ਆਫ਼ 1957 ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਡੀ. ਫਲਸ਼ੋ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਐਸ ਸੀ ਆਈਜ਼ਕ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਦਿਆਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਜਿੰਦਰਾ ਲਾਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.- ਭਾਗਵਤ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਚਾਰ, ਹੋਰ, ਮੁਬਾਰਕ ਬਾਗ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਮਲਕਪੁਰ ਛਾਉਣੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰਕਬਾ 215 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 5 ਬਿਸਵੇ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਡਾ. , 1957, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣਾ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 18 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਫਲਸੌ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1944-45 ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 2,75,000 ਰੁਪਏ। 1950 ਤੋਂ ਉਹ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। 20 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 8 ਸਤੰਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਐਕਟ 23 ਜੂਨ, 1955 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਰਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 23 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਲੈਂਡ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1957, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

“ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਜਨਤਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਲਿਮਿਟਡ ਦੁਆਰਾ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਤੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਾਈਪਿੰਗ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ "ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਲਿਮਿਟਡ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਗਲਤੀ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 13 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਲਿਮਿਟਡ, ਅਤੇ ਆਈ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇਗਾ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ (1) ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਮਿਤੀ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਦੇ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, 20 ਮਈ, 1957 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਰਡੀਨੇਟ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਕਵਾਇਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 20 ਮਈ, 1957 ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਲਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ, [ਬਸ਼ੇਸ਼ਰ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1)]।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਤੇ

ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਰਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ, ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ 23 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 20 ਮਈ, 1957 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੂਜਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਹੈ। ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। 1944-5 ਵਿੱਚ 2,75,000 ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 13,00,000 ਪਰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ। ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ 2,58,300; ਮਿਤੀ 23 ਫਰਵਰੀ, 1957. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਵਾਰਡ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇਕ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਕਿ

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 149

ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਸ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਹ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ, (1) ਜਾਇਦਾਦ "ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, (2) ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਲਿਮਟਿਡ ਲਈ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ VII ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, (3) ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਪੂਰਨ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, (4) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਮਕਸਦ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ

ਹਾਲਾਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(1) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ VII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ, ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਧਾਰਾ 5 ਏ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰੀ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਪਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 6(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੋਸਲਾ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜੇ, ਝੰਡੂ ਲਾਇ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1); ਸੈਕਸ਼ਨ 6

(1) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 1958 ਦੇ 52

ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਐਕਵਾਇਰ, ਜਿਵੇਂ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੈਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਸੀਮਿਤ. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 3(f) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗੀ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ.

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਮਾਬਾਈ ਫਰੇਮਜੀ ਪੇਟਿਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਬਨਾਮ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਫਾਰ ਇੰਡੀਆ ਇਨ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਐਮ ਓਸਾ ਹਾਜੀ ਹਾਸਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਫਾਰ ਇੰਡੀਆ ਇਨ ਕੌਂਸਲ (1), ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ - ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: -

"ਪ੍ਰਥਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ("ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼") ਦੇ ਚੰਗੇ ਜੱਜ ਹਨ। ਉਹ ਨਿਰੇਲ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ "Sic volo sic jubeo" ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗੀ।"

ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨੰਜੀ (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ: -

“ਪ੍ਰਥਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੱਜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ‘ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼’ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੰਗ ਦਾ ਹੁਕਮ 'ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹਾਂ।

(1) XLII I.A. 44

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 294

'ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਅਰਥ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਜਾਧੀਰਾਜਾ ਸਰ ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਆਫ ਦਰਭੰਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸੂਰਿਆ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2)। ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨੀਦਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਜਨ ਜੇ. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।"

(ਪੰਨਾ 1073)

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:- -

“ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਤ ਹੈ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, A ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ B ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਤ ਹੈ ਕਿ ਲਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਜਨਤਕ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਪੰਨਾ 1075)।

(1) 1952 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 889

(2) 1952 S.C.R 1056

ਬਿਹਾਰ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ, ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ: -

"ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਤੰਬੂ ਹੈ।" (ਪੰ: ੯੩੫)।

ਮਹਾਜਨ। ਜੇ., ਫਿਰ ਵਿਲਾਗਬੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 795 ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਵੀ, ਮਹਾਨ, ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ; ਆਉਣ ਵਾਲਾ; ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੀਮਤੀ, ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੂ.ਐਨ

ਗੁਆਂਢੀ, ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਮਿਸਾਲ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਇੰਚ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਦਾਸ ਜੇ, (ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ) ਨੇ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ: -

"ਜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਪੰਨਾ 996)।

(2) 1952 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 889

ਹਮਾਬਰਸ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ, ਜੇ., ਨੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼, ਯਾਨੀ ਟੀ, ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਤ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤ, ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਜੇ 'ਹਮਾਬਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਦਾਸ. ਜੇ., ਬਿਹਾਰ ਕੇਸ (2), ਨੇ ਦੱਖਿਆ: -

“ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦਾ ਇਹ ਤੱਤ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ
ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼।”

ਪੈਰਾ 7.222 ਵਿੱਚ ਨਿਕੋਲਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ "ਦ ਲਾਅ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੈਂਟ ਡੋਮੇਨ" ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ: -

"ਜੇਕਰ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡੋਮੇਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਇਤਫਾਕਿਕ ਲਾਭ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।"

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮੇਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ■ .....

(2) 1952 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 889

ਫਿਰ ਇਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਉਸ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅੰਤਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੁਕੜਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਰੱਦ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਰਮਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਆਦਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਟੁਕੜਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਏਜੰਸੀ ਐਕੁਆਇਰ ਦੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪ੍ਰੋਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲੈਣਗੀਆਂ ਕਿ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਉਦੇਸ਼ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਝੁੱਗੀ-ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ. ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਬਸ਼ਰਤ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੰਡ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਕਬੀਲੇ, ਵਰਗ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕੋ ਕਬੀਲੇ, ਵਰਗ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ। ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਸੈਕਸ਼ਨ 16) ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਇੱਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੋਸਾਇਟੀ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉਦਯੋਗ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਦਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੀ. ਬੰਬਿਰਨ ਪਦਵਾਚੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਮਦਰਾਸ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (1), ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਰਮਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ (2), ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਮਾਮ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨੰਜੀ (3) ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ,

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਪਾਗਲ. 756

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਸਾਰੇ. 700

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 294

ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜੱਜ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੇ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1939 ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਘਾਟ 1942 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ 1945 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ 1952-53 ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਉਪਲਬਧ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ 1954 ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 1944-45 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਗ ਸੀ। ਇਹ ਗ੍ਰੈਂਡ ਟਰੰਕ ਰੋਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਅਤੇ ਮਲਕਪੁਰ ਛਾਉਣੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਟਾਊਨ ਐਕਸਪੈਂਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ 21 ਨਵੰਬਰ, 1950 ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਉਸ 'ਤੇ. ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ 2,1 ਮਈ, 1951 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟਰੱਸਟ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 29 ਸਤੰਬਰ, 1951 ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ 28 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੇ-ਆਊਟ ਪਲਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1954 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਕਲੋਨਾਈਜ਼ਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਇਮਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ, ਮਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ, ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੇਚਣਾ, ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ: -

“4(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ:

(ਏ) ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ, ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਥਾਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਨਗਰ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ, ਪਹਾੜ ਗੰਜ, ਸਬਜ਼ੀਮੰਡੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਕਿੰਗਸਵੇ ਕੈਂਪ.

(ਅ) * * * * *

(c) * * * * *

(d) * * * * *

(e) ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਪਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘਰ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਬਿਲਡਰ ਹੋਣਾ।

*****

ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਹੈ। 100 ਹਰੇਕ। ਸ਼ੇਅਰ ਤਬਾਦਲੇਯੋਗ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਹੋਰ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਕੇਵਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। 1955। ਫਿਰ ਇਸਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 17 ਨਵੰਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ 26 ਜਨਵਰੀ, 1956 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਲਾਜ਼ 2(ਏ) ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਕਰੇਗੀ

ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਦੇਸ਼। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 1944-45 ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। 2,75,000 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 13,00,000 23 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2,58,300 ਪਲੱਸ 15 ਫੀਸਦੀ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਤੱਥ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਘਾਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1950 ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਏਜੰਸੀ ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ। ਸ਼ਾਮਲ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਲੇ-ਆਉਟ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਫਿਰ ਜ਼ਖਮ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਖੁਦ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਲਾਟ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 15 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਭੀੜ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਏ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ VII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਧਾਰਾ 39 ਦੇ ਤਹਿਤ

ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 37 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ 17 ਨਵੰਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ VII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ. ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਗ VII ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ VII ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੀਆਂ ਦੋ ਖਾਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਗ VII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼, ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗ VII ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਝੰਡੂ ਲੈੱਟ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1), ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(1) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 1958 ਦੇ 52

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗ VII ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਵਾਇਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1953 ਵਿੱਚ ਲੇ-ਆਊਟ ਪਲਾਨ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮਾਮਲਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਲਾਕਾ ਮਾਲਾ ਫਿੱਡ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਨ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰ ਲਈ। . ਇਸ ਕੇਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਲੋਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉੱਚ ਕੀਮਤ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ। ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਅਤੇ ਬਸਤੀਕਰਨ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1950 ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰੇ ਜਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ। ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਰਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਰਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਾ 9, 10 ਅਤੇ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 23 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਰਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1957 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ 7 ਜਨਵਰੀ, 1957 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੈ। 23 ਫਰਵਰੀ, 1957, ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਸਰਕਾਰ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੇਜਰ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਆਦਿ (1) ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਅਵਾਰਡ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ) ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

(1) 1957 ਦਾ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ. 476

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (4) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਦੋਂ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(1)(f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁਣ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ- ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜੀ.ਡੀ.ਖੇਸਲਾ, -ਜੇ. -ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਖੇਸਲਾ ਜੇ

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਾਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by Balwinder Singh.

Translator

